

Diószeghy László

Zuboly emléktáblája

1915. április 2-án halt meg Zuboly. Ez így persze szinte semmit nem mond az olvasók többségének. Ha ideidézem Ady sorait Zuboly emléktáblájáról, talán még az sem. De azért legyen:

„Zuboly, nézz bennünket!
Te szabad hajdúságod
S halálos nagypénteked
Él tovább és lüktet
Ereinkben, valónkban
S miképp te mondtad: Jól van.”

Az emléktábla Budapest belvárosában, egy kávéházban van. Szeretek abba a kávéházba járni. Persze elsősorban nem az emléktábla miatt. Még csak az is másodlagos, hogy egy patinásan elegáns, nem egy „újgazdag” csillogó hely. Nem olcsó, de megfizethető és megfelelő minőségű a kínálata. A fő vonzerő, hogy nagyon otthonosan érzem magam benne, mintha csak a Peceparti Holnap városában ücsörögnék egy jobb helyen. Amikor a kávéházban vagyok, gyakran eszembe jut Tamási sokat idézett mondása, hogy: „azért vagyunk a világon...”

A bal oldali terem szemközti falán hatalmas fénykép, Ady néz rám elegánsan, barátságos tekintettel. Arról a közismert öltönyös-mellényes-nyakkendőös képeről. Az egyik oldalfalon rengeteg kisebb méretű fénykép a magyar irodalom számos képviselőjéről, akiknek elég sok közülük volt a magyar irodalomhoz, újságíráshoz. Képről egy részüket nem ismerem fel, de ezzel együtt vonz a légkör. Itt gyakran össze lehet futni kortárs írókkal, művészekkel, tudósokkal. Nem véletlenül, sokan kedvelik ezt a helyet, az atmoszféráját.

Az emléktáblát Magyarzsákody Csiszér János szobrászművész készítette. A tábla szövege több feltételnek kellett megfeleljen: adott volt a méret, benne kellett legyen Zuboly szavajárása, hogy „jól van”, hajd származása, és a tény, hogy nagypénteken halt meg. Mint olvashatjuk, Ady sikeresen vállalta és teljesítette ezeket a követelményeket.

A táblát a kávéház tulajdonosa, Mészáros Győző állíttatta egykori törzsvendégének még 1915-ben. Ő is, mint Zuboly, részt vett az első világháborúban. Ez utóbbi 1915. április 2-án, az Uzsoki-szoros környéki harcokban esett el. Ahogy hivatalosan közölték: „hősi halált halt”.

Zuboly, alias Bányai Elemér erdélyi születésű (Szamosújvár, 1875), örmény származás író-újságíró volt, aki a kolozsvári egyetemre járt. A Zuboly persze csak az álneve volt.

Adynak nemcsak az emléktáblányi köze volt Zubolyhoz. Egyes szakemberek szerint nagy költőnknek egyik legigazabb, hű barátját tisztelhetjük Bányai Elemérben, és a *Négy-öt magyar összehajol* című versét Ady Endre Zubolynak írta.

Adytól tudjuk – gondolom, jól –, hogy neki írta utolsó levelét Zuboly, „a testvéremnél is több emberem.”. Ezt: »Kedves Adym, Csucsán áthaladva ma d. e. 9-kor, véletlenül értesültem, hogy ott tartózkodol. Nem állhattam meg, mert nem egyedül vagyok, 250-ed magammal, mint a VII/3 menetszázad parancsnoka, aki most indul a harctérre. Hogy melyikre, még mindig nem tudom, pedig tegnap este óta vonaton vagyunk. De majd csak a sok közül egyiket biztosan megtaláljuk. Szeretettel ölel Zuboly.«

Értesülve Zuboly haláláról Ady verset írt elesett barátja tiszteletére *Szegény Zuboly emlékére* címmel.

Egy nagyváradai Ady-levelél

Az Ady-évforduló juttatta eszembe az Ady-levelét, amely bekeretezve, megbecsült helyen egy kanadai otthon falát díszíti. A Konrád család vitte magával a hatvanas években. Onnan küldték nekem a másolatát. Múzeumban tudtommal nincs meg.

Nagyvárad régi központjához, az egykori Szent László térhez egészen közel, a Teleki utca bal oldalán a negyedik épület az úgynevezett Konrád-ház. A Konrád-ház műemlékké nyilvánított, érdekes, háromszintes épület. A házat 1910-ben építtette egy Konrád Béla nevű orvos, aki anyagi lehetőségei alapján is sokat tett Nagyvárad magyar kulturális életének fejlesztéséért. (A köztiszteletben álló orvos 1941. január 17-én reggel 9-kor Váradon légi katasztrófában vesztette életét. A MALEV Budapest–Nagyvárad járatának hárommotoros gépe a várad repülőtér közelében, az úgynevezett Bóné kútja környékén járt szerencsétlenül leszállás közben.) A ház Spiegel Frigyes és Márkus Géza tervei alapján Reisinger József kivitelezése. A földszint terméskőből készült, az emeletet dísztéglá borítja, és dombormű is ékesíti ezt a részt. Az emeleti erkély fala őrzi az építés évét.

Volt osztálytársam, ifj. Konrád Béla lakott szinte szomszédomként ebben a házban. A nekem kicsit zezzugosnak tűnő házban először 1956 októberében jártam. Konrádéknak hatalmas világvevő rádiójuk volt, és hozzájuk jártam hallgatni a forradalom híreit.

A múlt század elején Váradon élő és alkotó Ady ennek az orvosnak írta az alábbi levelet. Nem a Teleki utcába, hiszen akkor még nem állt ez a ház.

A levél pontos szövege:

„Édes jó doktor úr, kedves barátom. Szeretettel ajánlom figyelmedbe édesapámat, aki kissé gyáva s nagyon falusi ember. A lába fáj szegénynek, a Félixbe menne, de félttem egy komoly orvos vizsgálata nélkül. Légy kegyes, vizsgáld meg és mond el neki véleményedet. E kegyességédért igaz szívből, majd hálás lesz szerető híved Ady Endre”

Ady édesapja fájós lábát a Várad melletti híres Félix termálgyógyfürdőn szeretne volna kezeltetni. A fürdő vizéről már akkor széles körben tudták, hogy sok bántalom kezelésére nagyon alkalmas, de egyes betegségek esetében éppenséggel ellenjavasolt volt. Mint a levélből is kiderül, Ady aggódott édesapjáért, és a gyógykezelés ügyében kérte dr. Konrád Béla véleményét, segítségét. Ahogyan a levél hangvétele is mutatja, a költő nem véletlenül fordult pont Konrád doktorhoz.